

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№1
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 326 sahifa,
5-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Talabalarda tolerantlikni shakllantirish zarurati va samaradorligi.....	28
Bafayev Muxiddin Muxammadovich	
Muhandislik grafikasi bo'yicha raqamli kompetensiyalarni shakllantirishda grafik dasturlardan foydalanish metodikasini yaratish	34
Axmatova Asila Akmaljon qizi	
Investigation on the Efficacy of Pedagogical Approaches in Virtual Learning	37
Burkhonova Zarafuz Qobilovna, Makhmudov Shaxboz Muzzafarovich	
The Role of Input And Interaction in Second Language Acquisition.....	40
Dilorom Poyonova	
Muhandislik yo'nalishida kartografiya fanini integratsiyalashgan holda o'qitish	45
Kazakbayeva Muxabbat Turabayevna	
Incorporation of Moocs Into the Digital Educational Framework for the Development of Professional Speech Culture.....	49
Kudrat-Zoda Kamola Alisherovna	
Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process	52
Makhmudova Ugliy Baxtiyarovna	
Kognitiv yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning media savodxonligini rivojlantirish	57
Mirzayeva Mayramxon Zaynobiddinovna	
Transformatsion yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirish.....	61
Mirzayeva Ziyoda Uktamjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni tanqidiy fikrlashga o'rgatish	65
Qurbonboyeva Gulnoza Mahmud qizi	
An Online Service that Integrates Up-To-Date Content From Well-Known Mooc Platforms	68
Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Abdurahmonova Osiyo Jahongirovna	
The Fourth Phase of Distance Education: Integrated Technologies and Moocs	71
Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, TaranenkoTatyana Viktorovna	
Gamifikatsiya orqali iqtidorli o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini oshirish	74
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Xaytbayeva Malika Qobil qizi	
Boshlang'ich ta'lim fanlarini didaktik o'yinlar orqali tushuntirish	77
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Shomaxsudova Diyora Dilshod qizi	
O'smirlar orasida alkogolizm, giyohvandlik va toksikomaniya profilaktikasi	80
Sh. F. Mustafayeva	
Educational Physics Experiments: Methods and Didactic Strategies for Developing Critical Thinking in Students	85
Turayev Alimjan Bahriddinovich	
The Problems of Remote Learning Technology and Global Trends in University Education Development.....	88
Tursunov Begzod Sherzodovich, Shukurova Madina	
A Case Study of Humanities Disciplines Using Massive Open Online Courses as a Resource for Blended Learning.....	91
Tursunov Begzod Sherzodovich, Eshkabilov Kodirali Davlatmuratovich	
Modern Education and Training Practices for Future Dentists	94
Turumova Marjona Bahodirovna	
Kommunikativ yondashuv asosida nutqiy kompetensiyani shakllantirish.....	98
Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna	

Maktabgacha ta'lim jarayonida mutaxassislik fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar: amaliy muammolar va ularning innovatsion yechimlari	102
<i>Xabibulayeva Shaxrizoda O'ktam qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarda nutq o'stirish darslari orqali Soft Skills ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy pedagogik psixologik asoslari	106
<i>Xoldarova Mubina Qudratbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi muhit va uning turlari	110
<i>Xolmirzayeva O'g'iloy Murotali qizi</i>	
Развитие компетенций студентов-биологов в изучении языков	114
<i>Абдуллаева Нигора Курбановна</i>	
Формирование интереса и повышение эффективности школьного урока физической культуры	118
<i>Мукимов Олим Эргашевич</i>	
Incorporation of Massive Open Online Courses Into the Higher Education Framework	122
<i>Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Nasrullayev Javlonbek Tal'atjonovich</i>	
Совершенствование инновационной методики социально-педагогической деятельности будущих педагогов в полилингвальной среде с использованием искусственного интеллекта	125
<i>Хужаниязова Гузаль Юлдашевна</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini xalq og'zaki ijodi asosida rivojlantirish	130
<i>Abduraximova Muxabbat Allayevna</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'rganiladigan nostandart masalalar	133
<i>Karimova Kunduz Ruzibayevna, Yo'ldosheva Tojigul Ulug'bek qizi</i>	
Video-marketingning iste'molchilar jalb qilinishiga ta'siri: Tiktok va Youtube misolida.....	138
<i>Rustamova Ma'mura Asqar qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv jarayonlarini diagnostika qilish	141
<i>Shorustamboyeva Shahnoza Ulug'bekovna</i>	
The use of Visualization Technology as a New Trend in Teaching the English Language	144
<i>Tursunoy Ortiqova</i>	
Didaktik drama asosida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda narrativ yondashuvning asosiy tushunchalari tahlili	149
<i>Xolbayeva Dildora Azizovna, Sadiyeva Shaxnoza Xusanovna</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini o'qitishda work-based learning metodikasini qo'llash ..	153
<i>Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi</i>	
Bo'lajak shifokorlarni tibbiy amaliyotga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	156
<i>Murtazayeva Nasiba Komiljonovna</i>	
Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'limni tashkil etish	159
<i>Xusnidinova Saodat</i>	
Muloqot madaniyati asosida liderlik fazilatlarini shakllantirishning samarali usullari	163
<i>Djumayeva Dildora Isroilovna</i>	
Integrating Quizlet, Kahoot, and Padlet Into Vocabulary Instruction: An Experimental Study With Undergraduate Philology Students.....	167
<i>Inoyatova Umida Boxadir qizi</i>	
Advantages and Disadvantages of Teaching Students Via Competent Based Approach in Order to Improve Their Listening and Speaking in Finland	171
<i>Abdukhakimova Kamola Akmalovna, Rahmatova Mohijahon Ahmad qizi</i>	
Kimyo ta'limida iqlim o'zgarishlariga oid ilmiy ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirish	175
<i>Akbarova Saidaxon Rustamovna</i>	
Tibbiyot oliy ta'limida pediatriya talabalari klinik fikrlashini rivojlantirishda muammoli ta'lim metodlarining roli.....	180
<i>Atadjanova Shaira Xalilovna, Umarkulov Muxtorali Islomkulovich</i>	

Individual ta'lim muhiti asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kasbiy-metodik tayyorlashni takomillashtirish.....	185
<i>Azamatova Dildora Shuxrat qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim-tarbiya tizimida raqamli ta'limni joriy etishning innovatsion yondashuvlari va samaradorlik omili.....	189
<i>Babayeva Dilnoz Xaydarovna</i>	
O'qish savodxonligini oshirishda xalqaro tadqiqotlarning o'rni (PISA va PIRLS)	192
<i>Barakayeva Shahnoza Fazliddin qizi</i>	
Yosh rahbarlarda boshqaruv stressining namoyon bo'lishi va boshqaruv faoliyatiga moslashuv muammolari: ta'lim tizimi sharoitida psixologik holat tahlili.....	195
<i>Djavgarova Dilfuza Shuxrat qizi</i>	
Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlardan foydalanish asosida oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish strategiyalari.....	199
<i>Duvlayeva Nozigul Xolmuxammad qizi</i>	
Enhancing English Learners' Pronunciation Through AI-Based Language Applications.....	203
<i>Egamova Munisa Khakim kizi</i>	
Maktab ta'lim tizimining dars jarayonlarida elektron qo'llanmalardan samarali foydalanish.....	208
<i>Kodirov Akbar Shuxratovich</i>	
Improving the Methodology of Teaching Biochemistry in Medical Higher Education Institutions Through Virtual Laboratory Tools	213
<i>Mamadaliyeva Zarina Rakhmat kizi</i>	
O'smirlarda kommunikativ tolerantlik muammosining nazariy-metodologik asoslari.....	218
<i>Mirsidikova Aziza Mirvohidovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining sog'lom turmush tarzini tashkil etishning nazariy asoslari	221
<i>Muxtorova Xusnidaxon Abdug'oprovna</i>	
Improving the Theoretical and Methodological Foundations for Integrating Generative Artificial Intelligence Technologies Into English Language Teaching in Higher Education	226
<i>Nigmatova Nozimakhon Ulugbek kizi</i>	
Maktabgacha ta'lim va oila hamkorligi: zamonaviy yondashuvlar va ilmiy asoslar.....	229
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida iqtidorli talabalarning ilmiy va ijodiy kompetensiyalarini aniqlashga yo'naltirilgan axborot tizimini yaratish	233
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Ro'zimatova Saidaxon Abdivoxiid qizi</i>	
O'quvchilarni o'zbek xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida vatanparvarlik ruhida tarbiyalash pedagogik muammo sifatida.....	237
<i>Qodirqulov Nodirbek Hamroqul o'g'li</i>	
Oliy ta'lim tizimida talaba-qizlarning kasbiy, madaniy va kommunikativ faoliyatlarini samarali tashkil etish	242
<i>Qurbonova G. M.</i>	
Kasbiy tayyorgarlik jarayonida refleksiv yondashuvning metodologik asoslari	245
<i>Raxmatova Shaxnoza Oybek qizi</i>	
Inkluziv ta'limda pedagogik diagnostika: maxsus ehtiyojli o'quvchilarning o'quv yutuqlarini baholash	248
<i>Norqobilova Rayxona Davlatovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	252
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process	254
<i>Shaymatova Aziza</i>	
Dasturiy-metodik majmuani ishlab chiqish bosqichlari hamda pedagogik talablar.....	259
<i>Soliyeva Gavharoy Yodgorjon qizi</i>	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda pedagogik metod va o'yinlarning samaradorligi	265
<i>Suyarova Orzigul Sodiq qizi</i>	

Yoshlarni nikohga tayyorlashda shaxsiy omillar va psixologik yetuklik.....	269
To'xtamatova Nargizaxon Abdullayevna, Buranova Sevara Sa'dullayevna	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimida rahbarlarning liderlik kompetensiyalarining hozirgi holatini diagnostika qilish	273
Taylakova Dilnoza Norbekovna, Latifova Mavjuda Xurramovna	
Ta'limga o'qib tushinishni sun'iy intellekt bilan integratsiya qilish imkoniyatlari va pedagogik strategiyalari.....	276
Umarov Bahrom Norboyevich	
Talabalar mobilligi jarayonida pedagogik qo'llab-quvvatlash mexanizmlari.....	281
Xabibullayev Alimardon Xidoyatillayevich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarni tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning roli va ahamiyati.....	286
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi	
Boshlang'ich sinflarda chet tilini o'rganishning ahamiyati va undagi zamonaviy yondashuvlar	289
Yoqubjonova Mohlaroyim Abdumalik qizi	
O'smir shaxsida refleksiyani shakllanishida ota-ona munosabatlarning ta'siri	292
Yulchiboyeva Dilfuza Ergasheva	
Boshlang'ich ta'limda geymifikatsiya orqali til kompetentligini rivojlantirish.....	297
Zakirova Sohila Muxtoraliyevna, Nurmuhamedova Dilshoda Zaynobiddin qizi	
Профессиональная этика педагога высшего учебного заведения	302
Журабекова Хабиба Мадаминовна	
Ортодонтியда миотерапиya: миогимнастик дентоальвеоляр apparatlarni qo'llashning taqqoslama tavsifi	305
Tursunov Begzod Sherzodovich, Sayfulayeva Aziza Anvarovna	
Музейная педагогика на уроках воспитания в средней школе: методика включения музейных практик в процесс обучения и воспитания подростков	308
Умрихина Виктория Игоревна	
21st Century Dental Innovation Technologies: An Overview	314
Khojimurodov Burkhon Ravshanovich	
Цели и задачи педагогических систем, основанных на конструктивизме в общеобразовательных школах	317
Шарипова Шахноза Шавкат кизи	
Способы повышения мотивации учащихся при изучении русского языка.....	321
Эшонкулов Хамрокул Маматкулович	

KASBIY TAYYORGARLIK JARAYONIDA REFLEKSIV YONDASHUVNING METODOLOGIK ASOSLARI

Raxmatova Shaxnoza Oybek qizi

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti,
Pedagogika nazariyasi, pedagogik ta'limotlar tarixi kafedrasida
tayanch doktranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada kasbiy tayyorgarlik jarayonida refleksiv yondashuvning metodologik asoslari ilmiy-uslubiy jihatdan tahlil qilingan. Refleksiya tushunchasining pedagogik mohiyati ochib berilib, u o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirishdagi ahamiyati ko'rib chiqilgan. Olingan natijalar refleksiv yondashuv pedagogik amaliyotda zarur vosita sifatida qo'llanilishini ilmiy asos bilan ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: refleksiv yondashuv, kasbiy tayyorgarlik, pedagogik amaliyot, kompetensiya, o'quv jarayoni.

Abstract: This article provides a scientific and methodological analysis of the methodological foundations of the reflective approach in the process of professional training. The pedagogical essence of reflection is revealed, and its significance in shaping and developing students' professional competencies is examined. The results demonstrate that the reflective approach serves as an essential tool in pedagogical practice, supported by scientific evidence.

Key words: reflective approach, professional training, pedagogical practice, competence, learning process.

Аннотация: В данной статье проводится научно-методический анализ методологических основ рефлексивного подхода в процессе профессиональной подготовки. Раскрыта педагогическая сущность рефлексии и рассмотрена её значимость для формирования и развития профессиональных компетенций учащихся. Результаты показывают, что рефлексивный подход является важным инструментом педагогической практики, подтверждённым научными данными.

Ключевые слова: рефлексивный подход, профессиональная подготовка, педагогическая практика, компетенция, учебный процесс.

KIRISH

Kasbiy tayyorgarlik jarayonida ta'lim oluvchilarning mustaqil fikrlashi, o'z faoliyatini tahlil qila olishi va kasbiy qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy ta'lim amaliyoti shuni ko'rsatadiki, faqat nazariy bilimlarni egallash kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish uchun yetarli emas. Shu sababli o'quv jarayonida o'rganilgan tajribani anglash va baholashga asoslangan pedagogik yondashuvlarga ehtiyoj ortib bormoqda. Refleksiv yondashuv kasbiy tayyorgarlik jarayonida ta'lim oluvchilarning o'z tajribasini tahlil qilish, muammoli vaziyatlarni anglash va faoliyat natijalarini baholash imkonini beradi. Ushbu yondashuv o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish hamda ta'lim oluvchilarning o'z ustida ishlashga bo'lgan mas'uliyatini kuchaytirishga xizmat qiladi. Shuning uchun refleksiv yondashuvning metodologik asoslarini ilmiy jihatdan o'rganish kasbiy ta'lim tizimini takomillashtirish nuqtayi nazaridan dolzarb hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogik tadqiqotlarda refleksiya tushunchasi shaxsning o'z faoliyati va orttirgan tajribasini anglab, uni tahlil qilish jarayoni sifatida izohlanadi. Kasbiy tayyorgarlik jarayonida refleksiv yondashuv pedagogik tadqiqotlarda katta e'tibor qaratiladigan masala sifatida ko'riladi. Refleksiya – bu o'quvchining yoki mutaxassisning o'z faoliyati, tajribasi va natijalarini anglash, tahlil qilish hamda kelgusidagi faoliyatini takomillashtirish jarayoni ^[1].

Ta'lim jarayonida refleksiya o'quvchining bilimlarni ongli qabul qilishi, o'rganilgan tajribani qayta ko'rib chiqishi va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik mexanizm hisoblanadi ^[2].

J. Dewey refleksiyaning muammoli vaziyatlardan kelib chiqib fikrlash va tajribani qayta anglash jarayoni sifatida izohlaydi ^[3].

Dewey ta'lim oluvchining faol bilim egallashini va amaliy tajriba asosida xulosalar chiqarishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, D. Schön reflektiv faoliyatni ikki jihatdan ko'radi: "harakat jarayonida refleksiya" va "harakatdan keyingi refleksiya" ^[4]. Bu yondashuv amaliy kasblar bo'yicha mutaxassislarni tayyorlashda ayniqsa samarali hisoblanadi, chunki u murakkab vaziyatlarda tezkor va moslashuvchan yechim topishga yordam beradi.

G. Gibbs tomonidan ishlab chiqilgan model refleksiya jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etadi: tajribani tasvirlash, his-tuyg'ularni anglash, baholash, tahlil qilish va xulosa chiqarish ^[5]. Bu model o'quv jarayonida refleksiyaning tizimli va ongli tarzda amalga oshirish imkonini beradi.

D. Kolbning tajribaviy ta'lim modeli esa bilim va refleksiya o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ko'rsatadi ^[6]. Kolbga ko'ra, bilim tajriba, refleksiya va tushunchalarni shakllantirish orqali hosil bo'ladi, bu esa kasbiy tayyorgarlikda o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, reflektiv yondashuv kasbiy tayyorgarlik jarayonida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini chuqurlashtirishga xizmat qiladi ^[7]. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda reflektiv yondashuvning metodologik asoslari tizimli tarzda yoritilmagan ^[8]. Shu bois, mazkur tadqiqot reflektiv yondashuvning metodologik jihatlarini ilmiy asosda tahlil qilishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot kasbiy tayyorgarlik jarayonida reflektiv yondashuvning metodologik asoslarini aniqlash va uning pedagogik samaradorligini o'rganishga qaratildi. Tadqiqot jarayonida nazariy va empirik metodlardan kompleks tarzda foydalanildi.

Nazariy metodlar sifatida refleksiya va reflektiv yondashuvga oid pedagogik, psixologik hamda metodik adabiyotlarni tahlil qilish, ilmiy manbalarni taqqoslash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Bu metodlar orqali reflektiv yondashuvning mohiyati, turlari va kasbiy tayyorgarlik jarayonidagi o'rni ilmiy jihatdan asoslandi.

Empirik metodlar doirasida ta'lim jarayonida olib borilayotgan mashg'ulotlar kuzatildi, pedagoglar va ta'lim oluvchilar bilan suhbatlar o'tkazildi. Kuzatuvlar orqali reflektiv faoliyatning o'quvchilarning o'z-o'zini tahlil qilish, tajribani baholash va muammoli vaziyatlarga munosabat bildirish qobiliyatiga ta'siri aniqlandi. Suhbatlar esa reflektiv yondashuvning amaliy ahamiyatini ochib berishga xizmat qildi.

Olingan ma'lumotlar mantiqiy tahlil, taqqoslash va umumlashtirish asosida qayta ishlanib, reflektiv yondashuvning kasbiy tayyorgarlik jarayonidagi pedagogik imkoniyatlari baholandi. Tadqiqot natijalari reflektiv yondashuvni kasbiy ta'lim tizimida samarali qo'llash bo'yicha ilmiy xulosalar chiqarish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida o'quvchilar, pedagoglar va amaliyotchilar bilan olib borilgan kuzatuv va suhbatlar natijalari shuni ko'rsatdiki, reflektiv yondashuv kasbiy tayyorgarlik jarayonida o'quvchilarning o'z faoliyatini tahlil qilish, o'rganilgan tajribani baholash va muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi. Ma'lumotlarni tahlil qilish jarayonida quyidagi xulosalar olingan:

- O'quvchilarning faol ishtiroki** – reflektiv yondashuvdan foydalangan holda o'quvchilar o'z tajribalarini mustaqil tahlil qilishi va amaliyotga tatbiq etishi kuzatildi. Bu, ayniqsa, murakkab vaziyatlarda tezkor va ongli qaror qabul qilishga yordam beradi.
- Dewey yondashuvi** – o'quvchilar nazariy bilimlarni amaliy tajribaga bog'lash orqali muammoli vaziyatlarni chuqurroq tahlil qilishni o'rganadi. Shu bilan birga, bu yondashuv nazariya va amaliyotning uzviy bog'liqligini ta'minlaydi.
- Schön modeli** – "harakat jarayonidagi refleksiya" va "harakatdan keyingi refleksiya" elementlari o'quvchilarga faoliyat jarayonida yuzaga keladigan murakkabliklarni aniqlash va ularga moslashuvchan yechim topish imkonini beradi.
- Gibbs modeli** – refleksiya jarayonini bosqichma-bosqich amalga oshirish orqali o'quvchilar tajribani tizimli qayta ishlash va xulosalar chiqarish ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Kolb modeli – tajriba, refleksiya va tushunchalarni amaliyotda qo'llash orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash va kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, kuzatuv va suhbatlar natijalari shuni ko'rsatdiki, refleksiv yondashuv pedagogik jarayonda nafaqat bilimlarni mustahkamlashga, balki o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini chuqurlashtirish, mas'uliyatni oshirish va o'z ustida ishlashga bo'lgan intilishini kuchaytirishga yordam beradi. Shu bilan birga, tadqiqot davomida aniqlanishicha, mavjud ta'lim tizimida refleksiv yondashuvning metodologik asoslari tizimli va kompleks tarzda yetarli darajada yoritilmagan, bu esa uni yanada rivojlantirish va amaliyotga samarali tatbiq etish zaruratini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kasbiy tayyorgarlik jarayonida refleksiv yondashuvni qo'llash ta'lim oluvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Refleksiya jarayoni o'quvchilarga o'z faoliyatini tanqidiy tahlil qilish, o'rganilgan tajribani baholash hamda kelgusidagi kasbiy faoliyatini ongli ravishda rejalashtirish imkonini beradi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, refleksiv yondashuv asosida tashkil etilgan o'quv jarayoni o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammoli vaziyatlarga moslashuvchan yondashuvi va amaliy qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Ayniqsa, Dewey, Schön, Gibbs va Kolb modellari kasbiy tayyorgarlikda refleksiyani tizimli va samarali tashkil etish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qilishi aniqlandi.

Xulosa qilib aytganda, refleksiv yondashuv kasbiy ta'lim jarayonining samaradorligini oshiruvchi muhim pedagogik mexanizm hisoblanadi. Ushbu yondashuvni ta'lim amaliyotiga keng joriy etish o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, ularning o'z ustida ishlashga bo'lgan mas'uliyatini kuchaytirish va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Dewey, J. (1933). How We Think. Boston: D.C. Heath and Company.
2. Schön, D. A. (1983). The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. New York: Basic Books.
3. Gibbs, G. (1988). Learning by Doing: A Guide to Teaching and Learning Methods. Oxford: Oxford Polytechnic.
4. Kolb, D. A. (1984). Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
5. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society. Cambridge: Harvard University Press.
6. Nishonova, S. (2019). Pedagogik refleksiya va kasbiy rivojlanish. Toshkent: Fan va texnologiya.
7. Ishmuhamedov, R., & Abduqodirov, A. (2017). Innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent: TDPU nashriyoti.
8. Ziyomuhamedov, B. (2020). Kasbiy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. Toshkent: O'qituvchi.
9. Бодалёв, А. А. (2001). Личность и общение. Москва: Педагогика.
10. Зеер, Э. Ф. (2015). Психология профессионального развития личности. Москва: Академический проект.
11. Хуторской, А. В. (2013). Методология компетентного подхода в образовании. Москва: Академия.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.